Інженерно-фізичному факультету – 80!

[Доцент Г. Анищенко]
#10-11 от 19.04.2010

Вісімдесят років тому, у квітні 1930 року, в нашому інституті було створено фізико-механічний факультет, у повоєнні роки названий інженерно-фізичним. За цей час на інфізі було виховано тисячі інженерів-дослідників, сотні кандидатів та докторів наук. Серед його випускників – академіки Національної академії наук України, лауреати Державних премій Радянського Союзу та України, міжнародних наукових премій тощо.

Інфіз сьогодні – це сплав наукового досвіду та молодої енергії, це багаторічні традиції викладання фундаментальних дисциплін та наукові прориви наших вчених, високі технології – сучасні програмні комплекси та промислові наукомісткі розробки.

Інфіз сьогодні – це близько 400 студентів та 35 аспірантів, це п’ять спеціальностей, дві з яких – «Динаміка і міцність» та «Прикладна математика» – є класичними та належать до золотого фонду нашого університету. Випускники цих спеціальностей протягом багатьох років зарекомендували себе на виробництві та в наукових підрозділах нашої країни як висококласні фахівці, які мають широкий науково-технічний світогляд і володіють фундаментальними знаннями у царині прикладних математичних методів та механіки. На вимоги нового, 21 сторіччя, що пов’язані зі структурною перебудовою промисловості та виникненням нових технологій і виробництв, інженерно-фізичний факультет відповів створенням трьох нових спеціальностей, серед яких «Інформаційні технології проектування», «Інформатика» та «Гідроаеродинаміка». Випускники цих спеціальностей впевнено ввійшли до колективів програмістських фірм та машинобудівних підприємств, навчаються в аспірантурі та працюють у наукових і проектних інститутах.

Інфіз сьогодні – це шість кафедр – динаміки та міцності машин; систем і процесів управління; газогідромеханіки та тепломасообміну; прикладної математики; теоретичної механіки та опору матеріалів, на яких читають лекції, проводять практичні та лабораторні заняття, виконують наукові дослідження 15 професорів, докторів наук та більш п’ятдесяти доцентів, кандидатів наук.

В одному випуску газети неможливо висвітлити усі сторони роботи та життя інфізівців, тому сьогодні «Політехнік» публікує матеріали, що відображують різні сторінки історії та сьогодення інженерно-фізичного факультету, його навчальну, наукову роботу та міжнародні зв’язки.

Наукова школа механіки

За стодвадцятип’ятирічну історію університету наукова школа механіки репрезентує внесок НТУ «ХПІ» у вітчизняну науку істотними науковими результатами та приростом знань в галузі механіки.

Створення наукової школи механіки розпочато у 1885–1893 роках в Харківському технологічному інституті, що пов’язано з науковими інтересами першого директора ХТІ – В. Л. Кирпичова, професора механіки, видатного вченого, та запрошених ним професорів, видатних механіків: Х. С. Головіна, Д. С. Зернова, О. М. Ляпунова та багатьох інших.

Після О. М. Ляпунова з 1893 по 1905 рр. теоретичну механіку в ХПТІ викладав його учень, професор Харківського університету В. А. Стеклов (1863–1926) – всесвітньо відомий учений-математик-механік, філософ, письменник. Під впливом наукових робіт О. М. Ляпунова, В. А. Стеклова формується як вчений-дослідник Іван Михайлович Бабаков (1890–1974) – відомий вчений-механік, штатний професор ХТІ з 1923 року.

Наукова діяльність І. М. Бабакова зосереджена на отриманні нових наукових результатів та знань з теорії коливань, він створив одну з перших надпотужних наукових шкіл України в галузі теорії коливань, яка залишається всесвітньовідомою.

З 1925 по 1962 рр. кафедру теоретичної механіки очолював професор І. М. Бабаков, з 1962 по 1977 рр. – професор В. Ф. Гроза, з 1977 по 1995 рр. – професор В. М. Карабан, з 1995 року – професор О. К. Морачковський. За ці роки на кафедрі істотно розвинулися основні

напрями досліджень.

Одним з перших талановитих учнів І. М. Бабакова був А. С. Вольмір (1910–1986) – відомий вчений-механік. У докторських дисертаціях, захищених професорами Л. І. Штейнвольфом (1965), В. М. Карабаном (1982), В. М. Шатохіним (2004), К. В. Аврамовим (2005) та Ю. М. Андрєєвим (2009), створені нові методи аналізу нелінійних коливань (біфуркацій, стійкості, хаосу), синтезу динаміки силових передач з двигунами внутрішнього згоряння (ДВЗ), надійності й довговічності військової та сільськогосподарської техніки.

У докторських дисертаціях професори Д. В. Бреславський (2000) – декан факультету, В. І. Лавінський (2003), В. А. Сало (2003), К. В. Науменко (Німеччина, 2006) одержали нові результати і наукові знання в галузі нелінійної механіки, теорії повзучості, теорії оболонок і теорії довготривалої міцності.

Молоді учені кафедри доценти Д. В. Лавінський, Ю. В. Ромашов, науковий співробітник В. М. Соболь стали лауреатами премії Президії НАН України (2009) за серію наукових праць «Методи оцінювання міцності прес-форм і контейнерів для упаковки радіоактивних відходів АЕС та стінок вакуумних камер для виводу частинок з прискорювачів».

Доробок кафедри теоретичної механіки за 85-річну історію склали праці, які включені до енциклопедичних видань НАН України, отримали визнання в Україні, Америці, Великобританії, Китаї, Німеччині й Росії, де були перевидані.